

درس خارج فقه

استاد گرانقدر

آیت الله حاج شیخ محمد قاینی

سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱

قم - پژوهشکده حج و زیارت ، گروه فقه و حقوق

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و صلى الله على محمد وآله الطاهرين

و لعنة الله على أعدائهم إلى يوم الدين....

جلسه ششم: بررسی روایاتی که استحباب نماز فرادا را قبل از شرکت در نماز جماعت مخالفین بیان می کنند

مباحث جلسه گذشته :

سه جهت از بحث مطرح شد:

جهت اول: مطلوبیت نماز با مخالف و دفع معارضات آن یا اموری که تخیل می شد منافات دارد.
جهت دوم: استثنای ناصبی و کسانی که حکم به کفر شیعه می کنند، شرکت در نماز جماعتی که امام جماعتش ناصبی است یا به تعبیر دیگر اگر حکم به کفر شیعه می کند، مطلوبیت ندارد.
جهت سوم: کیفیت نماز با امام جماعت ناصبی را مطرح کردیم که اگر مکلف گرفتار شد و شرایط تقیه نماز با او را جایز کند، کیفیت آن چگونه است؟ از حیث جهر و اخفات و...

مباحث جلسه امروز :

جهت چهارم:

آیا نماز با مخالفین مجزی است یا نه، و چنانچه مجزی است آیا استحباب اعاده یا نماز اختیاری قبل از نماز با مخالف هست یا نه؟

بحث اجزاء نماز با مخالف را مستقلاً بحث خواهیم نمود، آن چه که مقصود بحث است: آیا برای شیعه حکم به نماز اختیاری قبل از نماز جماعت مخالف می شود، یا اگر چنانچه خواند حکم به استحباب اعاده می شود یا نه؟

مستفاد از برخی کلمات فقها کأنه این است که اگر کسی با مخالف نماز خواند - ولو اینکه قائل به اجزاء شویم - مستحب است که مکلف قبل از نماز جماعت یا بعد از آن نماز خود را بخواند. کأنه نماز با

مخالف مطلوبیتی دارد، ولی در عین حال نماز اختیاری هم ولو در حد استحباب انجام آن، مطلوبیتی برای مکلف دارد.

مرحوم صاحب وسائل^{علیه السلام} تعبیری دارد که از آن استحباب خواندن نماز فرادا، قبل و بعد از نماز جماعت بر می آید، متن عبارت در کتاب وسائل ۸: ۳۰۲ چنین آمده: «بَابُ اسْتِحْبَابِ إِيقَاعِ الْفَرِيضَةِ قَبْلَ الْمُخَالَفِ أَوْ بَعْدَهُ وَ حُضُورِهَا مَعَهُ»، یعنی ضمن اینکه استحباب حضور در نماز جماعت با مخالفین وجود داد، اما مستحب است که قبل یا بعد از آن مکلف نماز خود را بخواند. ولی روایاتی که ذیل این عنوان آورده است، به هیچ وجه دال بر مدعای ایشان نیست.

آنچه به نظر می آید که از روایات قابل استفاده است «مستحب است قبل از حضور با امام مخالف نماز خود را به صورت فرادا بخواند».

دو مطلب، اول: اگر کسی نمازش را فرادا خوانده، مستحب است در جماعت مخالفین حضور یابد. و این همانی است که در جماعت غیر مخالفین وجود دارد، کسی اگر نماز را فرادا خوانده است و بعد نماز جماعت شیعه برقرار شود، مستحب است شخص مکلف نماز را اعاده کند، و به «صلاة معاده» تعبیر می کنند. در فقه عنوانی دارد «استحباب إعادة الصلاة جماعة»، این يك مسأله است و آنچه که صاحب وسائل در اینجا می فرماید چیز دیگری است، و آن اینکه فردی بخواهد نمازش را با مخالف بخواند، خودش نمازش را فرادا بخواند، مثل اینکه شما بگویند کسی که ظهر قصد اقامه نماز با جماعت مخالفین دارد، مستحب است ابتدا نمازش را در خانه بخواند و بعد در نماز آنان اقتدا شرکت کند. آنچه ما در مورد جماعت مخالفین داریم، به حسب روایاتی که صاحب وسائل آورده است این نیست که نماز را قبل از جماعت مخالفین فرادا بخوانیم، بلکه آنچه در روایات آمده است، این است که کسی که نمازش را فرادا خوانده، دو مرتبه نمازش را به جماعت ولو به جماعت مخالف اعاده کند. بین این دو مطلب تفاوت فاحشی است.

ادعای صاحب وسائل: آنچه در مورد جماعت مخالفین است مطابق آنچه در مورد جماعت غیر مخالفین هست می باشد. اگر کسی فرادا خواند و بعد جماعت امام عادل شیعی برگزار شد، مکلف نمازش را اعاده کند و در تعبیری روایت آمده است: «يَخْتَارُ اللَّهُ أَحَبَّهُمَا إِلَيْهِ»^۱ ولی عنوان کتاب وسائل این نیست. پس مدعای صاحب وسائل این شد: قبل از حضور در جماعت مخالفین، مستحب است انسان نمازش را بخواند و وقتی حضور یافت مستحب است اگر قبلاً نمازش را فرادا نخوانده است، اعاده نماید. به نظر ما مستفاد از همین روایات این است: کسی که نمازش را فرادا خوانده مستحب است چنانچه نماز جماعت مخالفین برگزار شد اعاده نماید، کما اینکه چنانچه جماعت شیعی برگزار شود همین وظیفه را دارد.

۱. وسائل الشیعة، شیخ حرّ عاملی ۸: ۴۰۳، ح ۱۰ (۱۱۰۲۳).

اما در مورد کسی که نمازش را با جماعت مخالفین خوانده است آیا مستحب است که نمازش را اعاده نماید یا نه؟ در مورد نماز جماعت شیعی نباید اعاده نماید ولی در مورد مخالفین بحث می‌کنیم.

معتبری صدوق از ابن یزید:

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ يَسْنَادُهُ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: «مَا مِنْكُمْ أَحَدٌ يُصَلِّي صَلَاةً فَرِيضَةً فِي وَقْتِهَا ثُمَّ يُصَلِّي مَعَهُمْ صَلَاةً تَقِيَّةً وَهُوَ مُتَوَضِّئٌ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا خَمْسًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً، فَارْعَبُوا فِي ذَلِكَ».^۲

حالا بالله عليكم آیا استحباب تقدیم نماز فرادا استفاده می‌شود؟ یا اینکه روایت قائل است اگر نمازتان را در خانه فرادا خواندید، مستحب است شرکت در جماعت مخالفین.

امام صادق عليه السلام: «مَا مِنْكُمْ أَحَدٌ يُصَلِّي صَلَاةً فَرِيضَةً فِي وَقْتِهَا» یعنی صلاة فرادا، «ثُمَّ يُصَلِّي مَعَهُمْ صَلَاةً تَقِيَّةً وَهُوَ مُتَوَضِّئٌ»، یعنی نماز با وضو، «إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا» نماز با مخالف و تقية «خَمْسًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً»، همانی که در مورد نماز با امام جماعت شیعی داریم، یعنی کسی که نمازش را با جماعت شیعی بخواند ثوابش ۲۵ برابر نماز فرادا است و اگر نمازش را فرادا خوانده و نماز شیعه تشکیل شد مستحب است شرکت در نماز جماعت و عدم اکتفا به آن نماز فرادا، این چه ربطی دارد به اینکه قبل از شرکت در نماز جماعت خودتان فرادا بخوانید. بعد دنبالش دارد: «فَارْعَبُوا فِي ذَلِكَ». یعنی این نماز ترغیب می‌کند که اگر نماز را فرادا خواندید به بهانه اینکه نمازم را خواندم نکول از شرکت در جماعت مخالفین نداشته باشید. یعنی همانطور که اعاده نماز با جماعت شیعی مستحب است برای کسی که فرادا خوانده است، این حکم در نماز با مخالفین هم وجود دارد.

البته شاید صاحب وسائل از يك روایت دیگری که در این باب آمده خواسته استفاده کند که به نظر ما آن هم بر مدعای ایشان دلالت ندارد.

روایت دوم این باب صحیحه عبدالله بن سنان است و عین مضمون روایت اول است و نمی‌خوانم، آن هم روایت صدوق به سند معتبر است از عبدالله بن سنان.

روایت سوم، روایت دیگری از عبدالله بن سنان است که مرحوم صدوق آن را روایت کرده است، مضمونش فرق دارد ولی همین نتیجه را دارد.

وَعَنْهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ لَهُ أَيْضًا: إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي بَكْرٍ مَسْجِدًا يَكُونُ فِيهِ قَوْمٌ مُخَالِفُونَ مُعَانِدُونَ، فَهُمْ يُمْسُونَ فِي الصَّلَاةِ فَأَنَا أَصَلِّي الْعَصْرَ ثُمَّ أَخْرَجُ فَأَصَلِّي مَعَهُمْ؟ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «أَمَا تَرْضَى أَنْ تُحَسِبَ لَكَ بِأَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ صَلَاةً».^۳

۲. وسائل الشیعة، شیخ حرّ عاملی ۸: ۳۰۲، ح ۱ (۱۰۷۲۸).

۳. وسائل الشیعة، شیخ حرّ عاملی ۸: ۳۰۲، ح ۳ (۱۰۷۳۰).

عبدالله بن سنان به امام صادق عليه السلام گفت: «إِنَّ عَلِيَّ بَابِي مَسْجِدًا» نزدیک خانه ما مسجد مخالفین است عبدالله بن سنان شیعی در محله سنی هاست، شیعه در زمان امام صادق عليه السلام زیاد نبودند و در محلات مخالفین سکنی داشتند و سؤال می کند که مسجد محله ما برای مخالفین است، «يَكُونُ فِيهِ قَوْمٌ مُخَالِفُونَ مُعَانِدُونَ»، سرسخت و معاند می باشند. «فَهُمْ يُمَسُّونَ فِي الصَّلَاةِ»، نمازشان را به تأخیر می اندازند، ما شیعه ها نماز عصر را جمعاً با ظهر می خوانیم، اما مخالفین تقید در این جهت دارند، از این عبارت بر می آید که سنی ها همه تقید ندارند، اما می گوید که مسجد محله ما اینگونه است که نماز عصر را به تأخیر می اندازند.

البته يك نماز عصر با تأخیر در قم سراغ داشتیم که امام جماعتش به شوخی می گفت که من امام عصرم! مرحوم آقای فیض نماز ظهر و عصر در مسجد امام حسن عسکری عليه السلام برای کسانی که نماز را اول وقت نمی خواندند، نماز ظهر و عصر را با تأخیر می خواند، ولی مخالفین نوعاً عصر می خوانند. یُمَسِّي یعنی یؤخر إلى المساء، مثل یصبح که یؤخر إلى الصباح است. «فَأَنَا أَصْلِي الْعَصْرَ»، من در منزل نماز عصر را خواندم، ثُمَّ أُخْرِجُ»، بعد از خانه خارج شده و مسجد می آیم. «فَأَصْلِي مَعَهُمْ»، آیا به نظر شما من که نماز عصر را خوانده ام آیا با جماعت اینان نماز را مجدداً بخوانم؟ «فَقَالَ: أَمَا تَرْضَى»، در نسخه ای اما تحبُّ است. «أَنْ تُحْسَبَ لَكَ بِأَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ صَلَاةً»، دلت نمی خواهد که این نماز برای تو ۲۴ نماز محسوب شود؟ نماز ۲۵ برابر ثواب دارد که یکی را به فرادا خواندی بدست آوردی، بقیه را با جماعت جبران کن.

آیا این معنا مستفاد مرحوم صاحب وسائل است که نمازت را در خانه بخوان و بعد برای جماعت با مخالفین برو؟ یا اینکه در مورد کسی است که نمازش را در خانه خوانده است و بعداً در مورد نماز جماعت با آنان سؤال می کند.

در فقه الحدیث این نکته بیان شده که این روایت با روایت قبلی تفاوتی ندارد. در روایت قبلی نماز جماعت با ضمیمه فرادا می شود ۲۵ درجه، این نماز جماعت بعدی جبران می کند کمبود درجات نماز فرادا را و ۲۴ درجه دیگر اضافه می شود، جمعاً می شود ۲۵ درجه.

این روایت هم دست روی درجات نماز جماعت گذاشته شده است. «أَمَا تَحِبُّ أَنْ تُحْسَبَ لَكَ بِأَرْبَعٍ وَعِشْرِينَ صَلَاةً».

روایت دیگری که روایت عمار بن موسی ساباطی است که آن هم بر مدعای صاحب وسائل دلالت ندارد.

روایت پنجم این باب شاید دلالت بر مدعای صاحب وسائل کند، اما به نظر ما چنین دلالتی بر مدعای ایشان ندارد.

این روایت از نظر سند مشکل دارد ولی از آن رهگذر که صاحب وسائل روایات کتب اربعه را معتبر می داند و این روایت از کتاب تهذیب نقل شده و لذا ما هم به خاطر صاحب وسائل از سند اغماض می کنیم.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عُقْدَةَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْحَازِمِيِّ عَنْ (الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ) عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيِّ الْمُرَافِقِيِّ وَعُمَرَ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي حَدِيثٍ أَنَّهُ سَأَلَ عَنِ الْإِمَامِ إِنْ لَمْ أَكُنْ أَتَقُّ بِهِ أَصْلِي خَلْفَهُ وَأَقْرَأُ؟ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «لَا صَلِّ قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ»، قِيلَ لَهُ: أَفَأَصَلِّي خَلْفَهُ وَاجْعَلْهَا تَطَوُّعًا؟ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «لَوْ قَبْلَ النَّطْوُعِ لَقَبِلْتَ الْفَرِيضَةَ، وَ لَكِنْ اجْعَلْهَا سُبْحَةً»^٤.

سند روایت خوب نیست ولی در مورد دلالتش بحث می‌کنیم. **عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي حَدِيثٍ** بخشی از روایت را مرحوم صاحب وسائل آورده است: **أَنَّهُ سَأَلَ عَنِ الْإِمَامِ** در مورد امام جماعت سؤال کرد: **إِنْ لَمْ أَكُنْ أَتَقُّ بِهِ** امام جماعتی است که مورد وثوق و قابل اعتماد در جماعت نیست چون گذشت که: **«لَا تُصَلِّ إِلَّا خَلْفَ مَنْ تَثِقُ بِدِينِهِ»**،^٥ نماز جماعت وقتی منعقد می‌شود که امام جماعت از لحاظ دین و مذهب حق باشد ولی اگر مذهب حق ندارد جماعت منعقد نمی‌شود، ولی حضور با آنان مطلوب است **أَصَلِّي خَلْفَهُ؟** پشت سر این شخص نماز بخوانیم؟ **وَأَقْرَأُ** قرائت را خود می‌خوانم، چون این امام جماعت قابل اقتدا نیست، وظیفه فرادا را انجام می‌دهم، اجازه می‌دهید که پشت سر چنین فردی نماز بخوانم؟ **قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «لَا»**، فرمود: نه پشت سر او نخوانید. **«صَلِّ قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ»**، یا قبل از او یا بعد از او نماز بخوانید. شاید صاحب وسائل عنوان باب را با توجه به این روایت تعیین کرده باشد. **قِيلَ لَهُ** در مجلس امام **عَلَيْهِ السَّلَامُ** به حضرت گفته شد: **أَفَأَصَلِّي خَلْفَهُ وَاجْعَلْهَا تَطَوُّعًا؟** نماز را مستحبی قرار دهم نه فریضه و واجب، یعنی همان نماز معاده؟ امام **عَلَيْهِ السَّلَامُ** فرمود: نه مستحب هم قرار ندهید. **«لَوْ قَبْلَ النَّطْوُعِ لَقَبِلْتَ الْفَرِيضَةَ»**، اگر نماز جماعت مستحبی با امام جماعتی منعقد شود، واجب آن هم منعقد نمی‌شود، وقتی من واجب را مشروع ندانستم مستحب را هم جایز ندانسته‌ام. **«وَلَكِنْ اجْعَلْهَا سُبْحَةً»**. نماز نخوانید بلکه ذکر بگویید.

این روایت را ما قبلاً در بحث روایات معارض با بحث ترغیب در شرکت در جماعت مخالفین بحث کرده‌ایم.^٦ از این روایت اگر اعتبار داشته باشد و اگر در مورد مخالف باشد، نه فقط استفاده می‌شود که نماز را قبل یا بعد از امام خواند بلکه این را بیان می‌کند که نماز با مخالفین استحبابی ندارد و فقط استحباب در نماز جماعت شیعی است. و لذا بعد از روایات متواتری که ترغیب به نماز با مخالفین داشت، این روایت معارض است.

مورد این روایت هم نماز با مخالف نیست بلکه نهایتاً اطلاق داشته باشد، ممکن است امام جماعت مخالف نباشد بلکه مراد، فرد منحرف در اعتقادات است. در روایات آمده است که اگر کسی قائل به جسمانیت در خدا باشد هر چند شیعه باشد نمی‌شود به او اقتدا کرد و حضور با او هم مطلوبیتی ندارد.

٤. وسائل الشیعة، شیخ حرّ عاملی ٨: ٣٠٣، ح (١٠٧٣٢).

٥. وسائل الشیعة، شیخ حرّ عاملی ٨: ٣٠٩، ح (١٠٧٥٠).

٦. جلسه درس ٥، ص ٩.

ولی نماز با مخالفین حساب جدایی دارد و این را نمی‌رساند که با هر منحرفی می‌شود نماز خواند. لذا اگر امام جماعت از فطحیه یا زیدیه است، شیعه است ولی در عقیده با هم اختلاف داریم، نماز جماعت با چنین افرادی هیچ ثوابی ندا رد. آن‌چه که در روایات ما آمده با سنی‌ها می‌باشد.

برای همین، مفاد این روایت نماز با مخالف نیست بلکه حکم کلی است در مورد امام جماعتی که از حیث عقیدتی با او مخالفیم، ولی از مخالفین نیست. مانند فرق منحرف شیعه که غیر از امامیه‌ی حق است. مثل فطحیه، اسماعیلیه و امثال اینان... ما هیچ ترغیبی به نماز خواندن با آنان نداریم. مانند اسماعیلیه‌هایی که در نجف و کربلا می‌بینیم که به **بهره** مشهور هستند و به زیارت امام کاظم علیه السلام نمی‌روند. شنیدم خیلی تصلب در عقیده دارند به حدی که اگر نگاه به گنبد موسی بن جعفر علیه السلام کنند، زن بر او حرام می‌شود! ما هیچ وقت در مورد مخالفین درون مذهبی نمی‌گوییم که در جماعت او شرکت کنیم. این روایت در مورد امام جماعت شیعه منحرف است و از محل بحث ما خارج است، چون کیسانیه که قائل به امامت محمد حنفیه هستند.

آن‌چه محل بحث است ترغیب در جماعت مخالفین است و این مصلحت جنبه‌ی سیاسی دارد و ائمه طاهرین علیهم السلام تأکید فراوان دارند به دوری از جنگ، و حفظ ظواهر بین مسلمین لازم است. لذا شرط امام جماعت صحت عقیده است نه عادل در رفتار... و لکن نماز با مخالفین از باب حضور با آنان و انجام عمل همراه آنان است.

اگر مدرک صاحب وسائل بر استحباب نماز فرادا قبل از نماز با مخالف، این روایت باشد؛ این روایت بر آن مدعا دلالتی ندارد.

بقیه روایات باب هم همین گونه است و مفاد آن استحباب نماز قبل از نماز با مخالفین نیست. روایت بعدی این است:

و يَسْنَادُهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَرِيدَ عَنْ مَرْوَانَ بْنِ عُيَيْدٍ عَنْ نَشِيطِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ عليه السلام قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ مِمَّا يُصَلِّي صَلَاتَهُ فِي جَوْفِ بَيْتِهِ مُغْلَقًا عَلَيْهِ بَابَهُ، ثُمَّ يَخْرُجُ فَيُصَلِّي مَعَ جِيرَتِهِ، تَكُونُ صَلَاتُهُ تِلْكَ وَحْدَهُ فِي بَيْتِهِ جَمَاعَةً، فَقَالَ عليه السلام: «الَّذِي يُصَلِّي فِي بَيْتِهِ يُضَاعَفُهُ اللَّهُ لَهُ ضِعْفِي أَجْرِ الْجَمَاعَةِ، تَكُونُ لَهُ خَمْسِينَ دَرَجَةً، وَالَّذِي يُصَلِّي مَعَ جِيرَتِهِ يَكْتَبُ لَهُ أَجْرَ مَنْ صَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وَيَدْخُلُ مَعَهُمْ فِي صَلَاتِهِمْ، فَيُخَلَّفُ عَلَيْهِمْ ذُنُوبُهُ، وَيَخْرُجُ بِحَسَنَاتِهِمْ»^۷.

روایت نشیط بن صالح از موسی بن جعفر علیه السلام است.

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ عليه السلام قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ مِمَّا يُصَلِّي صَلَاتَهُ فِي جَوْفِ بَيْتِهِ مُغْلَقًا عَلَيْهِ بَابَهُ در منزل نماز را پشت درهای بسته می‌خواند، **ثُمَّ يَخْرُجُ فَيُصَلِّي مَعَ جِيرَتِهِ** سپس بیرون منزل همراه با مخالفین جماعتاً می‌خواند. **تَكُونُ صَلَاتُهُ تِلْكَ وَحْدَهُ فِي بَيْتِهِ جَمَاعَةً؟** آیا نمازی که در منزل فرادا خوانده

۷. وسائل الشیعه، شیخ حرّ عاملی ۸: ۳۰۴، ح (۱۰۷۳۳).

است، أجر جماعت بخاطر خروج از منزل و حضور در جماعت مخالفین دارد؟ حضرت فرمود: «الَّذِي يُصَلِّي فِي بَيْتِهِ يُضَاعَفُ اللَّهُ لَهُ أَجْرُ الْجَمَاعَةِ»، آن نماز فرادا در منزل ۵۰ درجه فضیلت دارد. «تَكُونُ لَهُ خَمْسِينَ دَرَجَةً، وَالَّذِي يُصَلِّي مَعَ جِيرَتِهِ» و آن نمازی که با مخالفین می خوانده است، «يَكْتَبُ لَهُ أَجْرَ مَنْ صَلَّى خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَ يَدْخُلُ» مضمون روایت این است که همراه با آن مخالفین وارد نماز می شود، «مَعَهُمْ فِي صَلَاتِهِمْ، فَيُخَلَّفُ عَلَيْهِمْ ذُنُوبُهُ، وَ يَخْرُجُ بِحَسَنَاتِهِمْ». گناهانش در آنجا رها شده و حسنات جمع مخالفین در نامه‌ی اعمال او وارد می شود.

فرض روایت این است که نمازش را فرادا می خواند و بعد با جماعت با مخالفین می خواند. حضرت می فرماید: کار خوبی است نه اینکه قبل از نماز با مخالفین نمازش را فرادا بخواند. حضرت می فرماید: آن نمازی که با مخالفین خوانده است دو برابر نماز جماعت با شیعیان ثواب دارد.

کسی که نمازی را در شرایط تقیه بخواند أجر مضاعف دارد چون هم عمل مشروع انجام داده و هم تقیه کرده است که خود تقیه أجر دارد.

پس مستفاد از این نصوص و روایات علیرغم مشکل سندی روایت آخری، آن چه که از روایات استفاده کردیم خصوصاً معتبره اولی که نقل کردیم این است که کسی که نمازش را فرادا بخواند مستحب است که با مخالفین جماعتاً بخواند همانطور که با جماعت شیعی مستحب بود اعاده کند. و اما اینکه کسی که قصد جماعت دارد، مستحب است نمازش را در منزل بخواند؛ ما نتوانستیم آن را از روایات این باب اثبات کنیم. اما نسبت به بعد از نماز جماعت با مخالفین، یعنی کسی که نمازش را با جماعت مخالفین خواند وظایف فرادا را رعایت کرد، آیا مستحب است نمازش را اعاده کند یا نه؟ إن شاء الله خواهد آمد.

و الحمد لله رب العالمين

پایان درس ششم

